

Magnum Bullarium Romanum, Seu Ejusdem Continuatio

Quæ Supplementi loco sit, tum huicce, tum aliis quæ præcesserunt
Editionibus, Romanæ, & Lugdunensi ...

Complectens Constitutiones Benedicti XIV. ab initio Pontificatus usque ad
Annum 1746

Luxemburgi, 1752

LI. Litteræ Canonizationis Beatæ Elisabethæ Lusitanorum Reginae. 28.
Aprilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74696](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74696)

L I.

Litteræ Canonizationis Beatæ Elisabethæ Lusitanorum Regina.

BENEDICTUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

RATIONI congruit, & convenit æquitati, ut ea, quæ Romani Pontificis provida deliberatione, ac Venerabilium Fratrum suorum S. R. E. Cardinalium, necnon Patriarcharum, Archiepiscoporum, & Episcoporum tunc in Romana Curia commorantium unanimi consilio, decreta, definita, & statuta fuerunt, licet, ipsius superveniente obitu, Litteræ Apostolicae desuper confectæ non fuerint, suum debitum consequantur effectum.

Exordium.

J. I. Gaudeat in Domino, & in donis gratiæ suæ gloriatur felix Lusitanæ Regnum; sed laudent alii Cœli illius temperiem, amœnas Tagi ripas, divitias ex toto Orbe navibus eò illatas, & congestas, nobilitatem Urbium, hominum ingenium, & solertiam, & in remotissimis Terrarum Orbis regionibus detegendis, subjiciendisque felicitatem. Una est, quæ præcipuam ex Sacerdotali ore laudem meretur, & quæ in Sancta Dei Ecclesia merito extolli, & prædicari debet, suorum scilicet Regum pietas, & religio. Hæc enim Lusitanum Regnum fundavit, hæc ampliavit, hæc ad summam gloriæ, & laudis magnitudinem evexit, hæc in ea amplitudine, qua nunc hæret, servat, & custodit. Nam Princeps ille, & genere, & virtute clarus Henricus, qui Lusitanæ Regni decus, ac gloriæ, barbararum gentium incursum, ac veluti inundatione afflictam erexit, atque instauravit, cum in Hispania adversus Mauros Alphonso Sexto strenuam navasset operam, & Thersiam ejus filiam in Uxorem, & Lusitaniam partem in dotem, & præmium virtutis accepisset, eam statim, ereptis à Maurorum potestate aliis oppidis, plurimum auxit. Posteaquam verò è Hierosolymitana expeditione, quam pietatis, & Religionis studio susceperat, reversus est, nunquam bello contra Mauros abstinuit. Nam quinque supra viginti de Mauris reportatis victoriis, multisque de manubiis, ac spoliis hostium, Templis, ac Cenobiis erectis, ad Asturicam, quam obsidebat, in armis, prout Fidei propugnatores decebat, ultimum diem obiit. Nec ejus filius Alphonso tanto Patre inferior fuit: Testes sunt Leiria Urbis munitissima Mauris erepta, Scalabis inexpugnabile Oppidum in potestatem redactum, Olyssippo expugnata, innumerae Maurorum, & Barbarorum copiæ paucis militum numero pluries disjectæ, unus, & triginta Barbarorum Reges armis devicti. Siquidem nunquam à persequendis bello Crucis hostibus terra marique cessavit, donec eliminata è Lusitaniam finibus Mahumetana superstitione, Catholica Religio à pluribus annis exul, veluti triumphans in propriam sedem reduceretur: Cujus non minus virtus in bello, quam pietas in pace resplendit. Nam egregio pietatis documento, cum ex acie domum redibat, in Monasterium Sanctæ Crucis se recipere, ibique cum Religiosis Viris Chorum adire, orare, psallere, sacrisque mysteriis adesse solitum fuisse traditur. Difficilis quidem res esset, si quis Lusitanorum Principum, qui Henrico, & Alphonso successerunt, fortiter, ac pie gesta persequi, & præstita ab eis in Catholicam Religionem officia recensere vellet. Innumera enim non solum in vicinis, sed in remotissimis partibus, adversus Mauros, Turcas, Saracenos, Idololatrias, bella pro Religione suscepta, relatæ victoriæ, parta pieta-

tis trophæa. Ingentes classes adversus Christianorum hostes maximo sumptu paratas, & omnire instructas in ultimas, & prorsus ignotas Orbis regiones missas, quis ignorat? Et antiqua Lusitanorum Regum virtutis exempla adversus Christiani nominis inimicos renovata nostrâ memoriâ vidimus, & contra ferales Turcarum debacchantium impetus, præfens in Lusitanorum Regum pietate Roma, & Italia sensit auxilium. Sed Christianum nomen non solum armis, opibus, & sanguine suo Lusitani Reges tutati sunt; verum etiam longè latèque studio, cura, ac sollicitudine propagarunt: ut hanc unam egregiam laudem propriam sibi facere velle visi sint, Evangelium Christi Domini disseminare, Catholica Fidei lucem diffundere, superstitiosos cultus abolere, Crucis vexillum in longè distitas, & nunquam ab aliis aditas regiones inferre. Nam eorum operâ ora Punica arcibus occupata, Mari Atlantico emenso, Insulisque per illud sparsis, totaque ulteriore Lybia quâ mari lustrata, quâ terra penetrata, Arsinario Promontorio, Guinea, Zanguebaria, & Promontoriis intra, & sub Æquatore constitutis, & ultra ad Cancræ tropicum utraq; Æthiopiâ, Insulisque vastis, Persici, & Arabici freti sinibus pervasis, quâ Asia ab Africa disjungitur, barbaris atque efferis Nationibus venerandum Christi nomen, ac salutaris Evangelii doctrina annunciata est. Insuper Indiâ, quam latè intra Indum, & Gangem protenditur, transmissâ, in Auream Chersonesum, & Sumatram, plurimisque immensâ Insularum Archipelagi insulas, ad Molucas usque, ultimamque Japoniam, & in Sincum Imperium, & Tartarico Regno proximas regiones; insuper ad Occidentales Indos cursu deducto, in Pernambucum, Maraniam, ceterisque vastissimâ Brasiliæ Terras, sacris Ministris, & Verbi Dei Concionatoribus Regio sumptu, & Apostolica Sedis auctoritate missis, populis habitantibus in Regione umbræ mortis Lusitanorum Regum, aliorumque Catholicorum Principum pietate Lux Evangelicæ Fidei affulsit. Profecto admiratione suspici potius, quam pro meritis laudari in Domino potest munificentia, & Religio Lusitanorum Regum, in largè ac splendide protegendis, sublevandisque populis ad Catholicam Veritatem recens adductis, in alendis, ac sustentandis Sacrarum Missionum Ministris, in ædificandis inter barbaras gentes immortalæ Deo Templis, in extruendis Religiosorum Virorum Cenobiis, in erigendis, pro erudienda in Catholica Religione, & Ecclesiastica Disciplina juventute, Sacris Ædibus, & Seminariis, aliisque peragendis, quæ ad expellendas Mahumethanæ impietatis, vel Idololatriæ errorum tenebras, & ad diffundendum Christianæ veritatis lumen conducebant. Itaque tantis pietatis operibus, & tam præclare à Lusitanis Regibus in bello, & pace pro Religione gestis, hanc inter cetera amplam mercedem retulit benignissimus Deus, ut in Regia Domo, ac Familia existerent feminae morum integritate, & vita sanctitate illustres, quæ Deo dilectæ, & mundo mirabiles, in Servorum Dei numerum à Catholica Ecclesia adscribi mererentur; ut si Lusitaniam Regnum in terris suorum Regum virtute, & pietate maximè consideret, majus in Cœlis in suorum Principum sanctitate, & meritis incolumitatis suæ præsidium haberet. Ex hoc numero fuerunt Thersia, Sancia, Masalda, Johanna: Sed præ omnibus, & Sanctarum operationum laude, & cœlestium miraculorum magnitudine emicat Beatæ Elisabethæ Regina, quam sel. rec. Urbanus Papa Octavus Prædecessor Noster pro sua pastorali sollicitudine tanquam sanctam, & electam Dei in universali Ecclesia colendam, & venerandam Apostolicæ auctoritate decrevit. Et Nos, quos in Apostolatus ministerio, licet

imme-

immerentes, Divini consilii altitudo succedere voluit, ejus vitam, & res mirabiliter sanctèque gestas Christiano Populo considerandas proponimus; ut Principes Fœminæ, inter Regales delicias, & mundanos aula fastus, præ oculis habeant, quam imitentur; omnes verò, ad quam calamitosi hinc temporibus, & in tanta rerum omnium perturbatione, supplices confugiant: ut que in terris contrarias dissonant Principum voluntates miro gratia Dei dono in concordiam reducebat, modò in Cœlis Beata, precibus apud Deum pro Nobis intercedere velit, quò tanti gravissimorum bellorum motus, armorumque turbines, potentissimæ Divinæ voluntatis jussu compescantur, & diremptis dissidiis, reconciliatiq; inter se discordantium Principum animis, Sancta Dei Ecclesia Regi pacifico, & omnium bonorum Datori gratiarum hymnos, & debitas laudes perfolvens in tranquillitate quiescat, ac pace & concordia filiorum suorum lateat.

In lucem edita Elisabeth Avo ejus Jacobo Regi educanda traditur, & fuit inter Sancti tatis indicia præsertim.

§. 2. Nata est Elisabeth anno à Virginis partu millesimo ducentesimo septuagesimo primo: Pater ei fuit Rex Aragonia Petrus, Jacobo Rege natus, & Violantia Regis Hungaria filia: Mater Constantia, filia Manfredi Sicilia Regis, & Frederici Secundi Imperatoris nepotis. Præluxit in ea fax illa virtutum, quæ cum ætate ipsa adolescens, & in diem magis magisque relucens in hoc sæculo, tanquam in tenebricoso loco, lumine ac splendore suo viam salutis aliis præmonstraret. Recens enim a partu ad Regem Jacobum Avum allatâ, atque ab eodem ad sextum ætatis annum Christianis moribus imbutâ, de ipsa prædicare, ac penè prædicere ille solebat, neptem illam atque alumnam suam, fœminarum omnium optimam, clarissimamque futuram, quæ ex Arogiorum Regum stirpe nata unquam fuisset. Ex humanis erepto Jacobo, sexennis puella reducta in Patris domum, ibi, quam ab Avo didicerat, profecuta est integerrimæ vitæ rationem, Pueriles ludos, ornatum corporis, voluptatum delicias, tenera adhuc, & infantili ætate, sed cœlo matura, fugiebat: Divinis precibus, ciborum abstinentiæ, Caritatis operibus impensè vacabat; ut Pater ipse fuerit solitus affirmare, suarum rerum, ac Regni felicitatem Elisabethæ virtutibus, ac meritis apud Deum acceptam esse referendam.

Lusitaniæ Regi Dionysio nubuit, ac susceptam Prolem optimis moribus, ac documentis imbuuit.

§. 3. Educata pudicè, ac sobriè, ubi plenis annis nubilis facta est, longè clarescens honestis moribus suis, quibus eam Deus etiam mortalibus oculis pulchram faciebat, & reverenter amabilem, atque mirabilem, a pluribus Christianorum Principum Filiis, per crebras legationes, & literas in matrimonium expetitur. Sors obrigit Lusitaniæ Regi Dionysio, Alphonsi III. filio; cui Regis, & Christianis ritibus nuptui tradita, non tanquam viro, sed tanquam Domino subdita fuit, studens eum demereri conjugalibus obsequiis, & Deo lucrificare. Et quoniam bonum conjugii est, & Dei donum, proles ex legitimis nuptiis suscepta; hanc quoque Deus largitus est famula suæ, ut pudicitia, sanctisque moribus, & fœcunditate etiam Viro suo probaretur. Nam ætatis anno decimo septimo Constantiam filiam peperit, vicesimo verò Regni hæredem Alphonsum. Sed quos in hanc mortalem lucem ediderat, iterum parturiens Deo, bonis erudiebat monitis, sanctisque moribus informabat, & exemplo suo, quod longè efficacius verbis est, ad pietatem, omnemque virtutem instituebat.

Sanctis operibus, ac cœlestium rerum contemplationi vacat.

§. 4. Etenim illa non minore excolendis in se virtutibus, quam in liberis educandis, aliisque necessariis rebus procurandis dabat operam; In sacris precibus assidua, frequens ad rem Divinam erat, ubicunque versaretur, Sacellum habebat religiosè constructum, ac mag-

nificè ornatum, Sacerdotibus, aliisque Sacris Ministris instructum, quò a tumultuantibus sæculi curis secedens, in Sancta Dei contemplatione quiesceret; ibi enim ejus erat requies, ibi ferè semper habitabat, soli Deo intenta, & cœlestibus inhians divitiis, terrenas opes, & vana corporis ornamenta, quibus animæ pulchritudo non augetur, sed corrumpitur, contemnebat: decenti, & modesto induta cultu, composito vultu, & demissis oculis incedens, externo præferebat in habitu virtutem, quæ intus latebat in corde. Ubique enim Deum sibi præsentem habebat, & quò magis in eum amore ferebatur, eò vehementius vitia, & peccata odio prosequeretur, ut si quando Divinam lædi Majestatem animadverteret, injuriam sibi fieri, & se ipsam læsam existimaret.

§. 5. Hujus etiam vis Sancti amoris dulces ei reddebat acerbissimas pœnas, quibus subicere corpus, & in servitutem redigere curabat, ne ad Creatorem Suum tendentem animum cœnosis terrenarum cogitationum motibus impediret, & rebellantium passionum turbis ad terrena a Cœlestibus avocaret. Quadruplex illa jejunium ab adolescentia solemnè habuit: quadragenarium, & commune Christianorum omnium; alterum, quo præparari solent homines Religiosi ad Christi adventum; tertium, quod Angelorum appellant, a die festo Beatæ Virginis Assumptæ, ad Archangeli Michaëlis diem; ac postremum a feriis S. Joannis Baptistæ ad diem Assumptæ Virgini Sacrum. His igitur jejniis, & insuper nocturnis vigiliis, diurnisque laboribus, aliisque pœnis, in Regum deliciis enutritum corpus macerabat; a vino, in quo est luxuria, adeo assueverat abstinere, ut mediam ferè anni partem solo pane transigeret, & aqua.

Jejniis, aliisque pœnis corpus macerat.

§. 6. Cum aliquando jaceret gravi stomachi morbo laborans in Oppido Alenquerio, præscriperunt ei Medici, ut vino uteretur; illa verò, cum id curationi valetudinis necessarium esse minimè duceret, & sanctum suum propositum in abstinendo à vino levi ex causa mutare timeret, renuit id facere, jussitque aquam sibi afferri. Sed æterni Dei benignitas, qui voluntatem timentium se facit, dignata est voluntati famulæ suæ obsequi, ne hominum consilio, indicam sibi abstinentiæ legem transgredi cogere, voluitque simul, eam uti remedio, quod per os Apostoli sui discipulo ejus Timotheo ægrotanti suggererat, scribente ad eum Paulò, *utere modico vino propter stomachum.* Itaque renovato mirabili illo prodigio, quod primùm, cum inter homines Christus Dominus versaretur, in nuptiis Canæ factum est, aqua bis ad eam allata, bis Omnipotens voluntatis suæ nutu, quo res omnes è nihilo eduxit, in vinum commutata est.

Gravi morbo correpta aquam potui sibi dari imperat, quæ Dei omnipotentia bis in vinum convertitur.

§. 7. Ex amore Dei summa illa Caritas erga proximum oriebatur, qua consolabatur afflictos, succurrebat egenis, pauperibus inserviebat, curabat ægros, omnes in Christo complectebatur, sublevabat pecunia, reficiebat alloquio. Nullus inopum occurrebat, in quem illa stipem benignissimè non conferret, atque ex infinita multitudine debilium, languentium, pauperum, infirmorum, qua se videbat assidue circumfusam, vacuum abire, aut solatio destitutum neminem patiebatur: Quos intelligebat præ pudore stipem cogere non audere, quamvis id suaderet necessitas; non solùm prompta eis subveniebat pecunia, sed etiam quotidianis sumptibus sustentabat: Non exiguum frumenti numerum dabat Religiosis familiis, quæ in quibuslibet Lusitaniæ partibus versabantur: Cœnobiis Monachorum, quæcumque iter faceret, certam pecuniæ summam quotannis assignabat in vestem. Almoferiense Monasterium propè Scalabim à Berengaria nobili fœmina inchoatum ipsa perfecit: Aliam domum, ubi partus à Parentibus

Pauperum, & Miserrimum necessitatibus subvenit: Monasteria ædificat, eaque redditibus donat, atque alia pietatis officia præstat.

expositi educarentur, quam Martinus Episcopus Guardiensis morte occupatus abolvere non potuit, non modò abfolvit, fed redditibus etiam, & excipiendorum numero puerorum amplificavit: Xenodochium è regione fua domus propè Conimbricam erexit, ubi triginta pauperes certis attributis fumptibus alebat, ac veftebat, atque identidem præfentia, allocutione, ministrandi quoque officio folabatur; denique communis omnium Parens, & Patrona cenfebatur, & temporalibus neceffitibus miferorum fubveniens, animas, quorum corporibus fuccurrebat, humanitate, ac benignitate fua ad Deum trahere fatagebat.

Quotannis feria fexta majoris hebdomadæ leprosis abluit pedes, quorum unam ab Atrienfi fervo graviter percuffum reddit incolumem.

§. 8. Confueverat Beata Elisabeth feria fexta majoris hebdomadæ elephantiacis aliquot, feu leprosis, pedes ablueri, & ftepm elargiri. Id aliquando cum perfeciffet in oppido quodam Scalabi appellato, ex iis unus, quibus id præfiterat officium, reliquis tardior, ob morbi vim vehementiorem, fubfstitit parumper in Regia; quod ubi Atrienfis quidam Servus animadvertit, ferox, & aſper, ac rei geſta ignarus, acerrimis eum conviciis eſt infeſtatus: cumque ille reclamaret, fuftepm arripiens, hominis, qui fe præ morbo commovere vix poterat, caput summâ vi percuffit, & graviter vulneravit. Concidit infelix in terram ea plaga accepta, & calamitatem fua cœpit ejulans lamentari. Accurrit, & vocibus, & miferabili ſpectaculo Urraca Vaſchia, renunciatque Regina, cui ob ſtadium pietatis erat familiariffima, quid factum fuerit; illa hominis miferi atque innocentiſſi calamitate commota, in ſuum cubiculum eum imperat deportari, deinde album ovi exceptum ſtupa vulnere ſuis ipſa manibus imponit, additæque pecuniæ in reliquis ſumptus, eum dimittit. Poſtridiè quàm hæc geſta fuerant, ſciſcitatum mittit, quomodo fe æger habeat: optimè reſponſum fuit; & cicatricem, poſt factam à Regina medicinam, ſtatim fuiſſe obduſtam. Ita Regii famuli injuriam Beatæ Reginae Sanctitas, & clementia compenfavit.

Feria quinta hebdomadæ præfata, duodecim mulierum elephantiaſi laborantium pedes lavat, ex quibus unam cancro infirmam ofculo ſimul, ac Crucis ſigno miraculoſiter fanat.

§. 9. Ejuſdem majoris hebdomadæ feria quinta, lavare duodecim mulierum elephantiaſi, feu lepra laborantium pedes, iſſque etiam pecuniæ, & veſtes donare, & ad menſam ſplendide acceptis miniſtrare confueverat. Eorum una pedem alterum cancro affectum tam malè habebat, ut parum abeſſet, quin duo digiti deciderent; altero igitur abluto pede, alterum in pelvim immittere, Regina poſtulante, renuebat. Conſcia enim latentis mali, & turpis deformitatis, pedem illum aut Reginae manibus attingi, aut oculis videri indigniſſimum iudicabat. Sed Urraca Vaſchia, quæ Elizabethæ aderat, ejus juſſu recuſantis pedem in aquam mittit. Id ubi factum eſt, odor illicò aſſatus eſt tam gravis, ac peſtilens, ut omnes Regiæ Miniſtræ, cum eum præ faſtidio ferre non poſſent, fe proripuerint foras: ſola imperterrita manſit Regina, quæ Chriſtiana magnanimitate, & caritate memorabili, ulcus non modò non horruit, fed ſuis manibus tractare, ac medicinam aliquam adhibere aggreſſa eſt. Accedit ergo plena miſericordiæ, plena humanitatis, procumbit ante miſeram feminam, fovet calidâ pedem, & ulcus leniter, ac molliter expurgat; poſtremò ejus, qui vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, & reputatus eſt quaſi leproſus, & percuffus à Deo, amoris impetu acta, ipſum cancrum, cujus vel odor erat intolerabilis, oſculatur, & ſalutare Signum Crucis imponit. Mirum dictû, fed tanta virtute digniſſimum! nulla interpoſita mora, & ſigno Crucis, & ofculo, & ſimul Beatæ Reginae merito, inſanabile ulcus Dei omnipotentia factum eſt ſanum.

Mumilitatis amans, ocu-

§. 10. Cum aliquando proficiſceretur Conim-

bricâ in Urbem Portum, per vicum quemdam iter habuit, nomine Ariſanam; hic illi obviam proceſſit ruſtica quædam femina, filiolum ſecum ducens ab ortu cœcam; oravit Regina ſupplex, ut oculos puellæ manibus tantum attingeret; illa obſecratione ſimul, ac miſeratione permota, morem geſſit matris voluntati; poſt paucos dies exultans, & geſtiens venit ad Elizabetham cum filiola, quæ ſtatim atque tacta fuerat, uſum oculorum acceperat; agunt immortales Reginae gratias, ipſa verò à Magiſtro humanitatis edoſta, qui pertranſiens benefaciendo, & ſanando omnes, ſe tamen beneficiorum auctorem prodi nolebat, vetuit illis rem palam facere, utque faciliùs impetraret, veſte utramque donavit. Nobilis quædam & religioſa mulier, Margarita Freila, quæ in Æde Sacrarum Virginum, cui nomen eſt Chelis, prope Ulyſſipponem morabatur, Regina in Urbe commorantem adivit, à qua ſtatim ac pallido vultu, & macie confecta viſa eſt, cauſam rogatur; tuberculum, reſpondit, ſuper ſtomachum natum; ſignum illa Crucis agræ parti imponit, quo factò, reſedit omnis tumor, dolorque deceſſit. Margarita tam gravi morbo liberata præ gaudio continere ſe nequivit, quin illicò omnibus manifeſtaret Elizabetham tam inſperate curationis auctricem. Quod cum ad aures ejus perveniſſet, non parùm inde moleſtiæ accepit, dolens laudem ſibi, aut gloriam ullam tribui, quam ſoli Deo debitam intelligebat. Itaque accerſitâ ad ſe muliere, graviter cum ea conquæſta eſt, ſilentiumque in poſterum imperavit. Et quoniam profuſâ in egenos caritate maxime erat liberalis, in ſinu ſapè ferebat, quæ iis benigniſſimè diſpenſaret. Accidit, ut eam hæc in ſinu clam gerentem Vir ipſius Rex Dionyſius obſervaret, qui fortè ei factus obviam, interrogavit, quid in ſinu portaret; roſas, inquit; ac Dionyſii juſſu explicato ſinu, opes illæ diſtribuende pauperibus in recentes roſas verſæ conſpiciuntur. Ita omnipotens Deus, qui aridam Aaron virgam germinare fecit, & turgentibus gemmis erumpere flores, ad dictum Beatæ Elizabethæ, opes pauperibus deſtinatas in fragrantè roſas media hyeme commutavit, ut quantum ſibi gratum, ac ſuaſe eſſet Famulæ ſuæ miſericordiæ in pauperes ſacrificium, tam mirabili prodigio oſtenderet.

§. 11. Neceſſitatum tribulationum non uno in loco nos monet Spiritus Sanctus in Sacris Scripturis, dicens: *Sicut Socii paſſionem eſtis, ſic eritis & conſolationis*; & rurſus: *Hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti, ſi tamen compatimur, ut & conglorificemur*. Itaque benigniſſimus Deus, qui per ineffabiles providentiæ ſuæ vias, amariffimis offenſionibus etiam illa adſpergens, quæ licito quidem, ſed fortaiſe nimio amore à ſervis ſuis tenentur, totis cordis affectibus, & intimis animi conatibus, ad ſe, miſericorditer ſavienſ, eos ire compellit. B. Elizabetham maximis perturbationum fluctibus, & adverſitatum tempeſtibus jaſtari ſiuit. Et quidem Conſtantiam Filiam præreptam ſibi inverſo quodammodo naturæ ordine, graviter doluit; tùm etiam aliorum Cariffimorum jaſturam non mediocri animi ſui dolore fortiter ſuſtinuit. At Conſtantia Filia, permittente Deo, qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra, exacto unius anni ſpatio, quo pro ipſius anima Sacrum quotidie fieri per integrum caſtumque Sacerdotem curaverat, Matrem conſolata eſt, cum per quietem è purgantis ignis poenis in æternam felicitatem tranſeuntem ſe illi præſentem exhibuit.

§. 12. Sed inter alia multa adverſa, & aſpera, quæ ipſi acciderunt, maximo quidem dolore affixit Regis mariti abalienatus animus, & ad illicitos amores abreptus. Nam Dionyſius, qui aliquot annos cum illa conjunctè, integrèque

1742. Iorum uſu puellæ reſtituto, vetat miraculum divulgari.

Margaritam Freilam ab inſanabili tubere in ſtomacho liberat.

Opes pauperibus diſpenſandas in recentes roſas commutat.

Varis exercituum tribulationibus; Parentum, & Conſtantie Filie jaſturam æquo animo ſuſtinet, quam in Cœlum proficienſem videt.

Averſum à ſe Dionyſii Regis animum, ac ſpreti Conjugalis thalami injuriam humiliſſime tolerat.

vixerat

Jussu Regis
in libera cu-
stodia, ne
quam illi
opem ferat,
detinetur.

vixerat, quibusdam quasi voluptatis injusta præstigiis fascinatus, voluntatem ab ea cepit avertere, omnemque amorem ad quædam transtulit mulieres, ex quibus liberos etiam suscepit. Toleravit illa patienter sprete cubilis injurias, & fracti maritalis fœderis crimen; atque humili cordis oculo indignas mulieres sibi prælatas respexit; neque cum aliquo de Mariti infidelitate conquesta est, neque ullam hac de re cum eo habuit simulatam; sed expectans in silentio misericordias Domini, qui solus facere potest mundum de immundo conceptum femine, loquebatur ei sanctis operibus suis, pietate sua, mansuetudine sua, tolerantia sua, humilitate sua. Tanta igitur virtutis luce è lethali peccati somno excitus Dionysius aperuit mentis oculos, agnovitque turpitudinem suam, eamque detestatus, reliquum vitæ tempus castè, sanctèque tradidit.

Exortas in-
ter Diony-
sium Regem,
& Alphonsi
Fratrem, ac
inter eum-
dem Diony-
sium, & Fer-
dinandum
Castellæ Re-
gem discor-
dias dirimit.

§. 13. At verò piissimæ Reginæ animum non minori mœrore, ac tristitia perculerunt exorta inter summa, & carissima sibi capita dissidia. Sed hoc quoque Servæ suæ grande donum concesserat ille, cui juxta Prophetam nomen est, *Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri Seculi, Princeps Pacis*, ut inter discordes animas tam se fortem gereret, ut labores, ærumnas, & extrema vitæ pericula pro earum salute contemneret; tam mitem, ut irarum morsibus exasperata pectora alioquo suo leniret; tam prudentem, & pacificam, ut irreconciliabili odio dissidentes ad pacem, & concordiam reduceret. Ac primò quidem gravem inter Dionysium Regem, & ejus Fratrem Alphonsium ortam discordiam, vel potiùs apertum bellum, copiis utrinque coactis, scissaque universa Lusitania in contrarias partes, compressit, ac diremit amantissima pacis Regina, fuis ad Deum precibus, Sacrorum Antifitum, & Principum Virorum opera adhibita, suis postremò ad utrumque adhortationibus, atque obsecrationibus sæpius interpositis. Deinde verò non inferiori laboravit cura, atque industria, ut revocarentur mora jam arma ab Rege Dionysio in Ferdinandum Puerum Castellæ Regem, ejusque tutores: Tum gravissimæ aliorum Principum assensum diffensiones per eam pacatæ sunt, quæ perniciosæ mala universæ Hispaniæ allaturæ videbantur.

Alphonsium
ejus Filium,
qui defecerat
à Patre,
ex imminen-
ti vitæ discrimine vindic-
cat.

§. 14. Sed nulla illustrior, ac magis necessaria conciliata pax ab Elisabetha, quam cum Dionysio Patris, & Filii Alphonsii plusquam civilia inter se bella suscepissent. Indignatus enim Dionysius ob Filii contumaciam, qui facinorosorum turmis stipatus, Patris auctoritatem, & imperium contemnebat, Regnoque dejicere minabatur, statuerat ex improvisò eum opprimere. Appositis igitur ad omnes vias Custodibus, ne quis periculi nuncius ad Alphonsium iret, armatos raptim milites, & expeditos, secum proficisci iussit, ut acerbas de filio pœnas sumeret. At Elisabetha rei certior facta, per Nuncios diversis itineribus emissos, quanto in discrimine versetur, Filio significat, monnetque, ut iram Patris declinet. Ipsa interim precibus, & lacrymis apud Deum exposcebat, ut tantum à Virò, à Filio, & à Regno malum averteret. Ejus itaque diligentia, atque pietate factum est, ut Filius digressus è loco, ubi opprimeendus erat, salutis suæ provideret, cujus contumacem in Patrem animum pia Mater, ad quam de tanto beneficio gratia acturus se contulerat, monitis, ac precibus infringere aggressa est. Verùm is nihilo melior factus, sceleratum parare cepit in Patrem bellum, qui facinoris indignitate commotus, aliorumque consiliis stimulatus, omnem viam ad vindicandam impietatem Filii quarebat. Exulcerabant hæc animum Elisabethæ, quæ demissè, atque assiduè à Deo precabatur mitiorem Virò men-

tem, Filio faniorem. Accusata verò apud Dionysium nimæ caritatis in Filium, & muliebris indulgentiæ; ademptis Castellis, bonisque fere omnibus ereptis, ne quæ Filium opè juvaret, in liberam custodiam tradita est, jussaque ne statuto loco egrederetur. Equo animo indignam passæ est calumniam piissimæ Regina, neque conquesta est de acerbo Viri imperio; sed statim paruit, & aliorum reclamantium querelas compescuit. Interea Alphonsus expugnandis atque in suam potestatem redigendis Urbibus, Dionysius iis, quæ à sua potestate defecissent, diruendis, atque evertendis, uterque in Lusitania miserè devastanda, opes omnes, operamque ponebant. Quo tempore Beata Regina, religiosissimis quibusque fœminis undique ad se convocatis, cum iis tota erat in jejunis, precibus, lacrymis, aliisque piis operibus ad exorandum Deum, *qui venis, & mari imperat, & obediunt ei*, ut horridam tempestatem, quæ ingentem ruinam seculo ferebat, superna ope sedaret. Ubi verò accepit, bellum vehementius in diem inflammari, neque extingui posse nisi vel Viri, vel Filii sanguine, Civium strage, Civitatum excidio, continere se nequivit, quin Caritatis pennis è custodia convolaret ad Castra, Virum obsecraret, Filium obtestaretur, cum utroque per se, & per Principes Viros ageret, ut Patris in gratiam Filius restitueretur. Concessum est Dei munere, quod Elisabethæ pietas merebatur; Sed non diuturna fuit illa concordia. Etenim cum Alphonsus, contra voluntatem Patris, ad Oppidum Scalabin accedere instructo agmine conaretur, obviam illi cum exercitu processit Dionysius. Itaque armatas acies contra Filium jam Pater direxerat, datum utrinque fuerat belli signum, concurrebant ex utraque parte cognatis armis milites, ventum erat ad manus; cum Elisabethæ sui oblita, de animarum salute tantummodo sollicita, sine famularum comitatu, sine cultu, raptim accurrit, interponit se inter Virum, & Filium, non à telis ulro citroque jactis deterrita, non à suæ vitæ periculo retardata, Filium adhortationibus morigerum Patri, Virum obsecrationibus placatum Filio reddit, utrique vitam, utrique salutem, operante Domino, & loquente ad eorum corda, dum Famulæ suæ ad aures verba insonabant, restituit.

Sed, utrius-
que compa-
rato exerci-
tu, convolat
ad castra, ac
ad primas
acies pro-
gressa, votis,
& lacrymis
mutuam pa-
cè obtinet.

§. 15. Jam verò Dionysius ætate gravis, & imbecilla valetudine affectus, in lethalem morbum incidit; tum verò vel maxime enituit conjugalis Elisabethæ caritas, assiduitas, diligentia. Præstitit enim se non uxorem, sed ancillam, adeò in rebus omnibus demissè, diligenterque ministrabat, non minus operi intenta, quam orationi, cui quod ab infirmi Mariti cura supererat temporis, die ac nocte vacabat, magis de illius animæ, quam de corporis salute sollicita. Dionysius autem annum agens sexagesimum quartum, omnibus ritè peractis, quæ vel Christianum hominem, vel prudentem Regem decebant, ex hac mortali vita excessit, cum annos sex, & quadraginta regnasset.

Dionysio
morti proxi-
mo assiduè
ad extremum
usque spiri-
tum intervit,
ac ultima
caritatis, &
obsequii mu-
nia persolvit.

§. 16. Mariti morte sui juris facta Elisabeth totam se Deo tradidit, & secuta est exemplum fortissimæ mulieris Judith, quæ post obitum Viri, in superioribus Domus suæ fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis clausa morabatur, & habens super lumbos suos cilicium, jejunabat omnibus diebus vitæ suæ: Ita Beata Elisabeth, statim ac Vir decessit, in cubiculum se recepit, cum una è carioribus ancillis, ibique ab ea suscepit eximio animi sensu pauperem vestem Religiosarum Virginum propriam, tum rudi funiculo præcinctæ, candido linteo caput velavit; domesticas autem opes, vel in sacros usus convertit, vel egentibus dispensavit: Aedes insuper aliquas, secus Sacrarum Virginum domum, quam propè Conimbricam Beatæ Clara nomine ædifi-

Post Viri
obitum, pau-
perem vestè
induit, ac
totam se Deo
tradit.

candam summo studio curaverat, sibi poni voluit, ubi ex illarum Virginum cœtu quinque apud se integritate conspicuas habebat assidue, cum quibus Religiosam extra Claustra degebat vitam. Siquidem de multa nocte vigilans, cum Virginitatibus piorum studiorum fociis, matutinis precibus recitandis vacabat; diluculo Sacrum fieri jubebat in suo cubiculo; inde in publico Sacello cum omni familia intererat alteri Sacrificio, quod cum lugubri cantu fiebat pro demortuo Rege, ac Marito; tertium denique Sacrum ejus diei proprium coram se supplice volebat celebrari. Divini Officii reliquis horas postea peragebat, tum ad juvandos alios, vel re, vel verbis incumberebat, inde ad sese colligendam, vel contemplationi, vel sacri cuspium libri lectioni se dabat; ad seram postremò noctem Divinas res mente pertractabat, cum incredibili sensu voluptatis, & dulcium copia lacrymarum, ut integros dies non terræ, sed Cœlo vivere videretur.

Misericordiam, liberalitatem, ceterasque virtutes mirifice excolit.

§. 17. Præterea ceteras omnes virtutes, quas in Viduis exigit Beatus Apostolus Paulus scribens ad Timotheum, in se diligenter, atque exempli expressit, pietatis scilicet officium, hospitalitatis studium, humilitatis obsequium, misericordiae ministerium, liberalitatis subsidium, omnique boni operis executionem. Nam in ædificulis propè memoratam Virginitatis domum extructis, quindecim egentes viros, ac totidem feminas ali perpetuò certis sumptibus iussit, Sacerdotemque proximum cum Sacello, & Cœmeterio constituit, qui Sacrum iis presentibus quotidie faceret, & solemnibus statutarum horarum precatationibus præset. Misericordia autem, & liberalitas maximè in Beata Vidua excelluit, cum ingens annonæ caritas ac fames Conimbricam Urbem vexaret; tanta enim fuit largitate in omne hominum genus sublevandum, adeoque liberalem se cunctis præbuit, ut ab opum administratoribus admonita fuerit, ne ob alienorum opulationem, ac sustentationem nimis assiduum, sibi postmodum, suisque deesse cogere; Sed illa Deo freta, non minus ac Sareptana Vidua, quæ, ut Propheta Domini subveniret, omne vitæ suæ subsidium ultrò ei deferens, nihil sibi reliquit, angustos aliorum animos reprehendit.

Sexagesimo quarto ætatis anno ad B. Jacobi Apostoli Templum invivendum, pedibus, & mendicans pergit.

§. 18. Quæ verò ad pietatem erga Deum, curam erga suos, humilitatem, mansuetudinem, abstinentiam pertinent, longum, ac difficile esset omnia referre. Absoluto Beatæ Claræ Cœnobio, in quo perficiendo plurimum pecuniæ, atque operæ impenderat, quo die primùm in nova cœnatione Moniales discubuerunt, ministravit eis cum sua Nuru, raro Christianæ demissionis, & Caritatis exemplo. Quartum & sexagesimum ætatis annum agens, Jacobi Apostoli Templum iterum adire decrevit; tantum suscepit itineris Fœmina id ætatis, & Regina, paucis comitata, mutato vestitu ignobilis, imò, quod prorsus mirabile est, sua sarcina gravis, per Vicos, & domos mendicans, pedibus ivit, & reversa est; intuens certè in præclarum illud impigra devotionis exemplar, Beatam videlicet Mariam Virginem, quæ per omnes annos in die solemnæ Paschæ cum Joseph Hierusalem petebat. Pervenit ad illius aures, Alphonsum Nepotem suum Castellæ Regem alterius ab uxore femine consuetudine teneri: ad eum nulla interposita mora proficiscitur, tantumque presentia sua, ac verbis effecit, ut ab eo fidem acciperet, honestius in posterum vivendi. Inter ipsum Alphonsum Nepotem, & Alphonsum Filium gravi enato dissidio, ad sedandas exortas discordias, pacifici, & Cœlestis Regis discipula, in Oppidum Eborense Stremotium appellatum, ubi tunc Filius versabatur cum Coniuge, se contulit; sed partim ætatis imbecillitate, partim itineris defatigatione in morbum incidit, qui supremus

Alphonsum Castellæ Regem à prava fœmine consuetudine revocavit.

illi fuit. Cum autem jam se morti proximam intelligeret, Divinis mysteriis, ac supremis Ecclesiæ Sacramentis ad ultimum illud certamen sese sanctissimè munit, ut piæ vitæ religiosa mors optimè responderet. Postquam autem cum Alphonso necessariis de rebus Regni colloquuta aliquantulum est, à Filio, quem relinquebat, ad Cœlestem conversa Parentem, quam adibat, & quæ paulò ante se videndam ei præbuerat, sacris illis Ecclesiæ vocibus Beatam Virginem compellavit: *Maria Mater gratiæ, Mater misericordiæ, Tu me ab hoste protege, & hora mortis suscipe*: deinde fidem ex Apostolorum symbolo professâ, Dominicam orationem, aliaque recitavit voce paulatim, ac sensu deficiente, donec die quarta Julii anno à Christo nato millesimo trecentesimo tricesimo sexto, ab ipsius Beatæ Elisabethæ ortu sexagesimo quinto, sanctissimam animam Auctori suo reddidit.

In supræmâ ægritudine, Ecclesiæ Sacramentis ritè munita, ac Deiparæ Virginis presentia re-creata, sanctissimè obiit.

§. 19. Divulgato autem obitus nuncio, maximus cujusvis generis hominum concursus ad ejus funus factus est. Nam fama illa sanctitatis, quæ de ipsa, dum adhuc viveret, univèrsam Lusitaniam Regnum impleverat, posteaquam ex hac mortali vita discessit, maximè percrebuit. Itaque ejusdem Defunctæ patrociniū bono suo implorare complures, singularibus à Deo beneficiis per ejus intercessionem obtentis. Nam Clementissimus Deus, cujus natura bonitas, cujus voluntas potentia, cujus opus misericordia est, Beatam Elisabetham non solum in humanis agentem Divinis illustravit miraculis, sed etiam ad æternæ felicitatis Regna translata admirabilibus rerum eventibus nobilitavit in terris. Ex quibus Nos ea solum, quæ in causâ Canonizationis examine ritè discussa, & perpenâ, tanquam ejus Sanctitatis cœlestia indicia, & argumenta, cunctorum suffragiis approbata fuerunt, hoc loco referemus. Ac primò quidem ejus corpus à corruptione liberum, integrumque à Deo servatum est. Quoniam delatum ex Oppido Stremotio, ubi ultimum diem obiverat, Conimbricam, per longissimum iter septem dierum æstivo tempore non modo fetoris nihil afflavit, sed potius tam suaves circumfusæ multitudini inspiravit odores, ut in eo loculo, pro putrescente cadavere, omnia aromatum genera conclusa viderentur. Sed quod longè mirabilius est, cum anno Domini millesimo sexcentesimo duodecimo Beatæ Reginæ sepulcrum apertum, & sacrum ejusdem corpus recognitum fuit, inventum est integrum, atque incorruptum, cum carne, capillis, auribus, oculis minimè tæm factis, & quæ tacta non frangebantur, aut liquecebant. Manabat autem ex toto corpore suavissimus admodum, ac jucundus odor, & Divinum incorruptibilitatis beneficium cum vestibus ipsis circumjectis, & pluribus linteis superimpositis quodammodo communicaverat, quæ solida, & integra post adeò diuturnum tempus permanebant.

Pluribus post mortem patris miraculis, fama ejus Sanctitatis percrebuit.

Corpus corruptione ex-ceptis servatur.

§. 20. Pars quædam ædium in Monasterio Sanctæ Claræ recens fabricata erat, eique imponebantur ligna tecti, dabatque operam in ligna clavis configenda Dominicus Machadus Faber lignarius, cum inopinatò aliquot ex iis lignis refixa dilabuntur in terram, secumque Fabrum illum præcipitem trahunt. Tum ille Beatæ Elisabethæ opem implorat. Exemplò ipse una cum lignis occulta quadam vi sursum relatus, & in eundem locum, è quo ceciderat, restitutus fuit, & ligna etiam suis reddita sedibus, & coaptata.

Dominicus Machadus Faber lignarius ex alto delapsus, ejuſ ope implorata, permanet illæsus.

§. 21. Anna Azpilcueta Virgo Sacra in Cœnobio Beatæ Mariæ propè Conimbricam, in Vico, cui nomen Cellis, diu capta cruribus, & resolutis nervis ita tenebatur, ut per se incedere nullo modo posset, nulloque à Medicis remedio sanari. Proximus erat solemnæ Beatæ Elisabethæ dies; nocte verò, quæ antecederat, Anna

Annæ Azpilcueta crurium ulus, quem amiserat, restituitur.

Magistra

Magistra, expositis pluribus beneficiis illius exploratione susceptis, hortatur eam, ut ab ipsa præsens auxilium petat. Morem gessit illa diligenter, & in arctissimum somnum soluta est. Ecce autem per quietem audire sibi videtur imperantem, ut surgat, valetudine jam Elisabethæ ope restituta. Excitata Virgo exilit è lecto, vestes induit, in odeum, vulgo chorum, venit, ubi ceteræ matutinas preces canebant. Mirantur omnes, & præ animi gaudio, & pietate lacrymantem, agunt gratias omnium bonorum Auctori, qui mirabilis est in Sanctis suis.

§. 22. In Oppido Sarnacensi Maria Antonia Michaelis Aloyii uxor jam quinquagenaria, & quæ jampridem ex quodam morbo in sinistro ubere lacte carebat, Nepotem ex paupere filia parvulum susceperat nutriendum, & cuiusdam Equitis Filium lactabat. Nepotem cibus dulcibus, lacte sibi deficiente, nutrire tentavit, eos tamen ille respuit. Inops igitur consilii, venit una cum eo Conimbricam ad Beatæ Claræ Cœnobium, & Monialium hortatu sumit vinum cum croco, quod Beata Elisabeth ad hujusmodi mali remedium præscripserat; simplex deinde ad ejus sepulchrum accedit, oratque summis precibus, ut lac sibi à Deo impetret. Exaudita est precatio, lac statim sensit uberius affusum, ut abundè pueri in posterum donatum Cœlitus alimentum utrique Infanti sufficere.

§. 23. Agnes de Almeida Johannis de Guerres Medici uxor, septimâ post filii partum hebdomadâ in anginâ morbum incidit, quo vehementer cruciata & cibum fumere, & verba proferre impediatur. Lac etiam defecerat ad natum puerum nutriendum. Vir, omni artis suæ opera frustra adhibita, desperans de salute conjugis, Berensem in agrum se contulit ad accersendam filio nutricem. Ibi dum nocte curis anxius commoratur, subit animum Sanctitas Beatæ Elisabethæ, illi suam enixè, religiosèque commendat uxorem; summo mane reversus domum uxorem reperit sanam. Querit ex illa, qua hora se morbo liberam senserit, comperitque ab omni ægritudine liberatam eodem temporis momento, quo ipse proci domo Beatam Reginam oraverat. Subinde Templum adit, ubi Reginæ corpus aservabatur, interest Sacro, iterumque suppliciter ab eadem expositæ uxori lac, quo natus infans nutrirî possit; domum regressus, hoc etiam se beneficio cumulatum agnovit.

§. 24. Constantia Anjæ Civis Eborensis, in Cœnobio Beatæ Claræ, pestiferum quoddam ulcus labia gingivæque cum maximo cruciatu corrodebat, sensimque serpebat latius; præ doloris impetu vociferabatur assidue, ceterarumque Virginum tranquillitatem, religiosamque quietem interturbabat, nullaque Medicorum arte ea pestis depelli poterat. Allato Beatæ Reginæ corpore ab Oppido Stremotio Conimbricam in Beatæ Claræ Cœnobium, statim Constantia magnâ cum pietate, ac fide accessit ad pheretrum, ubi corpus adhuc insepultum jacebat; & ita loculum osculata est, ut oris partem huc infectam applicaret. Recedit deinde cum cæteris; ubi verò sacrum Beatæ Elisabethæ corpus ad sepulchrum deferri cœpit, se cruciatu liberatam sentiens, advocat Socias, iis os inspicendum præbet, & nulla amplius pestis illius indicia apparebant. Quo mirabilis rei eventu omnes attonitæ, admirantur Dei potentiam, & Beatæ Reginæ sanctitatem laudibus efferunt, quam tam insigni miraculo Deus omnibus testatam, acque exploratam esse volebat.

§. 25. Cum igitur fama sanctitatis Beatæ Reginæ, ob frequentiam miraculorum, quæ ipsi apud Deum meritis edebantur, magis, ac magis increbresceret, atque in ejus venerationem Christianorum hominum animi vehementius in-

citarentur, fel. rec. Leo Papa X. Prædecessor noster anno millesimo quingentesimo decimo sexto, instante cl. mem. Emanuele Lusitania Rege, per Literas Apostolicas in forma Brevis concessit, ut in Ecclesiis, & Monasteriis Civitatis, & Diocesis Conimbricensis de præfata Dei Famula semel in anno commemorationem, vel officium recitari, & in eorundem locorum Ecclesiis, & domibus, juxta piorum Fidelium devotionem ejusdem imaginem depingi, ac illam inter alias Sanctorum imagines teneri, & ut Beatam coli, & reputari liceret, possentque Christiani ad illam preces effundere, & ab ea petere, ut pro ipsis apud Altissimum intercederet; & subinde fel. pariter rec. Paulus Papa IV. similiter Prædecessor noster, instante clar. mem. Sebastiano Lusitania Rege, qui ad Regni tranquillitatem, ac salutem, Beatæ Elisabethæ meritis à Deo dicebatur impetratus, concessionem, & indultum hujusmodi ad totum Portugaliæ Regnum extendit, & ampliavit: postea pia memoria Gregorius Papa XIII. similiter Prædecessor noster, Officium, & Missam pro Cathedrali, & Diocesi Conimbricensi, & nonnullas Indulgentias Confratribus cuiusdam Confraternitatis sub ejusdem Beatæ Elisabethæ invocatione erectæ, & omnibus Christianis Ecclesiam dictæ Confraternitatis die festo ejusdem Beatæ Elisabethæ visitantibus, de Apostolica auctoritate elargitus est.

§. 26. Anno verò millesimo sexcentesimo undecimo, universo Lusitania Regno pro dictæ Beatæ Canonizatione instantè agente, rec. mem. Paulus Papa V. pariter Prædecessor noster cognitionem causæ demandavit tribus Causarum Palatii Apostolici Auditoribus, Francisco nempe Penia Decano, Francisco Sacro, & Alphonso Manzanedo, qui Processus Apostolica auctoritate conficiendos decreverunt, atque ad id munus peragendum Conimbricensem, & Leiricensem Episcopos, & Doctorem à Regis Consiliis Franciscum Vazium eadem auctoritate deputarunt; utque Episcopi, & Doctor Franciscus præfati diligenter demandato negotio perfuncti fuere, omnia acta eisdem Auditoribus transmissarunt. Cumque interim, dum processus hujusmodi conficiebantur, præfatus Paulus Prædecessor, & recolendæ etiam memoriæ Gregorius Papa XV. similiter Prædecessor noster humanitatis debitum persolvissent, & præfatus Urbanus Prædecessor ad Sacrum Apostolatus apicem Divina Providentia assumptus fuisset, ac pro parte præfati Lusitania Regni instantè requisitus esset, ut negotium hujusmodi promovere, & ad ulteriora procedere dignaretur; accederentque aliorum idem suppliciter exposcentium preces; præfatus Urbanus Prædecessor, ut ea maturitate, quæ rem tantam decebat, negotium transigeretur, habitam à præfatis Auditoribus de statu causæ relationem, ad Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales Sacris Ritibus Præpositos remisit, qui eam diligentissime inspicerent, ac de tota causâ accuratè cognoscerent. Quod cum illi ita perfecissent, ac pro Beatæ Reginæ Canonizatione omnes unanimiter censuissent, bonæ memoriæ Franciscus Maria Episcopus Ostiensis S. R. E. Cardinalis à Monte nuncupatus totius Processus summam, & suam, Collegarumque sententiam coram dicto Urbano Prædecessore in Consistorio suo secreto exposuit; quibus auditis, reliqui Cardinales, qui aderant, ad ulteriora fore procedendum communi suffragio pronunciarunt. Igitur cum in publico Consistorio quondam Johannes Baptista Mellini tunc Aula Consistorialis Advocatus pro ejus Canonizatione perorasset, ac nomine prædicti Lusitania Regni, ut ad eam procedere dignaretur, humiliter supplicasset, dictus Urbanus Prædecessor de re tanta Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, &

Nutrici fecerunt, quæ fecis uberi- bus duos in- fantes enu- trire nequi- bat, largiter lac redditur.

Agnes de Almeida angina morbo cruciata li- beratur, re- stituta etiam ejus uberibus lacte.

Constantia Anjæ, labiis, gingivæque ab ulcere corosis, ore Sacris Elia- bethæ ex- viis applicato, sanatur.

Leo X. Beata Elisabethæ venerationem indulget.

Paulus IV. ipsius cultum extendit.

Item Gregorius XIII.

Causa Canonizationis sub Paulo V. introducta.

Acta sub Urbano VIII.

Episcopos in Romana Curia presentes consulendos esse respondit; atque interim Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos praefatos intimo cordis sui affectu vehementer in Domino hortatus est, ut orationibus instantes, in jejuniis, & eleemosynis animas suas coram Deo secum humiliantes, exposcerent à Deo Patre luminum, ut ex alto super ipsum lucem, & veritatem suam emitteret, quae ipsum ad voluntatem, & beneplacitum ejus cognoscendum, & perficiendum deduceret. Sequenti itaque semipublico Consistorio, vocatis ad illud non modò Cardinalibus, sed Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis in Curia existentibus, praesentibus etiam Sedis Apostolicae Notariis, ac Palatii Apostolici Causarum Auditoribus, cum plura ab eo de eximia Sanctitate Beatae Reginae, ac miraculorum frequentia, & celebritate, populorumque erga eam devotione commemorata fuissent; expositis etiam instantiis praefatis, quae coram ipso fiebant, omnes concorditer, ac uno ore benedicentes Deum amicos suos honorificantem, Beatam Reginam Elisabetham canonizandam esse, atque inter Sanctas Viduas adscribendam censuerunt: Quorum omnium audito consensu, intimo cordis affectu exultavit in Domino, & jubilavit in salutari ejus, gratias agens Deo, & Filio ejus Domino Nostro Jesu Christo, quod Ecclesiam misericorditer respexisset, ac tantam gloriam illustrare decrevisset. Canonizationis inde publicavit diem, eisdem Fratres, & Filios suos monuit, in orationibus, & eleemosynis perseverandum esse, ut in tanto opere exequendo splendor Dei esset super ipsum, mentemque suam ad perficiendam ejus voluntatem dirigeret. Demum praefatis omnibus, quae ex Sacris Constitutionibus, ac Romanae Ecclesiae consuetudine peragenda erant, anno Incarnationis Dominicae millesimo sexcentesimo vicefimo sexto, octavo Kalendas Julii, Pontificatus sui anno tertio, in Sacrosancta Principis Apostolorum Basilica cum eisdem Cardinalibus, necnon Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, Romanaeque Curiae Praelatis, Officialibus, & Familiaribus suis, necnon Clero Saeculari, & Regulari, ac maxima Populi frequentia, convenit; ubi repetitis pro Canonizationis decreto petitionibus nomine totius Lusitaniae Regni à Michaele Suarez Pereyra per Joannem Baptistam Mellini Consistorialis Aulae suae Advocatum praefatum, decantatis sacris Precibus, & Litanis, ac Spiritus Sancti gratia humiliter implorata, ad honorem Sanctissimae, & Individuae Trinitatis, & Fidei Catholicae exaltationem, auctoritate Omnipotentis Dei Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, ac sua, de eorundem S. R. E. Cardinalium, Patriarcharum, Archiepiscoporum, & Episcoporum in Romana Curia praesentium consilio, ac unanimi consensu, gloriosae memoriae Reginam Elisabetham, de cujus vitae Sanctitate, fidei sinceritate, & miraculorum excellentia plenè constabat, Sanctam esse definivit, ac in Sanctarum Viduarum Catalogo adscribendam esse decrevit, & adscripsit, illamque ab universis Christianis tanquam verè Sanctam honorari, ac venerari mandavit; statuens ab universali Ecclesia in ejus honorem Ecclesias, & Altaria, in quibus Sacrificia Deo offeruntur, edificari, & consecrari, & singulis annis die quarta Julii, quae ad Coelestem gloriam translata fuit, ejus Officium, ut de Sancta Vidua, ad praescriptum Romani Breviarii celebrari posse. Eademque auctoritate omnibus Christianis verè poenitentibus, & confessis, qui singulis annis ad Sepulchrum, in quo corpus ejus requiescit, visitandum accessissent, festo die praefato unum annum, & unam quadragenam, in ejus verò octava quadraginta dies de injunctis eis, seu

Solemnis
Canonizatio
die 24. Junii
1626.

alias quomodolibet debitis poenitentis misericorditer in Domino relaxavit. Postremo gratis Deo actis, quod Ecclesiam suam insigni hoc, novoque luminari illustrare dignatus esset, cantata in Sanctae Elisabethae honorem infrascripta à se composita oratione temporum illorum calamitatibus, ac Sanctae Reginae virtutibus accommodata, videlicet: *Clementissime Deus, qui Beatam Elisabetham Reginam, inter ceteras egregias doctes, bellici furoris sedandi praerogativa decorasti, da Nobis ejus intercessione, post mortalis vitae, quam suppliciter petimus, pacem, ad aeterna gaudia pervenire. Per Dominum nostrum &c.* Ad Altare Principis Apostolorum Missam celebravit cum ejusdem Sanctae Reginae Viduae commemoratione, omnibusque Christianis tunc praesentibus plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam concessit.

§. 27. Ne autem de definitione, decreto, adscriptione, mandato, statuto, relaxatione, aliisque praemissis, pro eo quod super illis per eundem Urbanum, ejusque Successores pia memoriae Innocentium Decimum, Alexandrum Septimum, utrumque Clementem, Nonum, & Decimum, Innocentium Undecimum, Alexandrum Octavum, Innocentium Duodecimum, Clementem Undecimum, Innocentium Decimumtertium, Benedictum Decimumtertium, atque Clementem Duodecimum Pontifices Praedecessores Nostros, Littera de more conscripta, & promulgata non fuerunt, unquam possit in posterum quomodolibet haeritari; Nos, qui iisdem Romanis Pontificibus, disponente Domino, in Cathedra Beati Petri licet immeriti successimus, volumus, & Apostolica auctoritate decernimus, quod definitio, decretum, adscriptio, mandatum, statutum, relaxatio, aliaque praemissa à dicta die octavo Kalendas Julii anni millesimi sexcentesimo vicefimo sexti suum debitum sortiantur effectum, ac si super illis ipsius Urbani Praedecessoris Littera sub datum ejusdem diei conscripta fuissent, prout superius enarratur; quodque praesentes Littera ad probandum plenè definitionem, decretum, adscriptionem, mandatum, statutum, relaxationem, & alia praemissa ubique sufficiant, nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur. Caterum, quia difficile foret, praesentes nostras Litteras ad singula loca, ubi opus esset, deferri; volumus, ut earum exemplis etiam impressis, manu publici Notarii subscriptis, & sigillo alicujus Personae in dignitate Ecclesiastica constitutae munitis, eadem ubique fides habeatur, quae ipsis praesentibus adhiberetur, si essent exhibitae, vel ostensa.

§. 28. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostrorum decreti, & voluntatum infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctam Mariam Majorum quarto Kalendas Maji, anno Incarnationis Dominicae millesimo septingentesimo quadragesimo secundo, Pontificatus Nostri Anno Secundo.

† Ego Benedictus Catholicae Ecclesiae Episcopus.

† Ego T. Episcopus Ostien., & Veliternen. Card. Rufus Decanus, & S. R. E. Vice-Cancellarius.

† Ego A. Episcopus Sabinensis Card. S. Clementis S. R. E. Camerarius.

† Ego L. Episcopus Portuensis Cardinalis Picus.

† Ego Petrus Episcopus Tusculanus Card. Corradinus.

† Ego

Oratio in
ejus Officio,
& Missa recitanda.

Pontifex
praesens
Litteras in
forma concedit.

Quarum
transumptis
fidem haberi
jubet.

Sanctio.

Dat. die 28.
April. 1742.

Subscriptiones
S. R. E.
Cardinalium.

† Ego V. Episcopus Prænestinus Card. Petra Major Pœnitentiarius.

† Ego Ludovicus Tit. S. Præxedis Presbyter Card. Belluga.

† Ego Fr. Vincentius Ludovicus Tit. S. Sixti Presbyter Card. Gotti Ordinis Prædicatorum.

† Ego Joseph Tit. S. Mariæ Transiberim Presbyter Card. Accorambonus.

† Ego V. Tit. S. Matthei in Merulana Presbyter Card. Bichius.

† Ego J. Tit. S. Crucis in Hierusalem Presbyter Card. Firrao.

† Ego A. Tit. S. Stephani in Monte Celio Presbyter Card. Gentili.

† Ego T. Tit. S. Cæcilie Presbyter Card. de Aquaviva.

† Ego D. Tit. Basilicæ Sanctorum Duodecim Apostolorum Presbyter Card. Rivera.

† Ego P. Tit. S. Eusebii Presbyter Card. Aldrovandus.

† Ego F. P. M. Tit. S. Joannis ante Portam Latinam Presbyter Card. Pievi Ordinis Servorum Beata Mariæ Virginis.

† Ego D. Tit. S. Bernardi ad Thermas Presbyter Card. Passioneus.

† Ego S. Tit. S. Priscæ Presbyter Card. Valenti.

† Ego P. Tit. SS. Nerei, & Achillei Presbyter Card. de Tencin.

† Ego Alexander S. Agathæ Diaconus Card. Albanus.

† Ego N. S. Mariæ ad Martyres Diaconus Card. Judice.

† Ego Nerius S. Eustachii Diaconus Card. Corsinnus.

† Ego A. S. Georgii in Velabro Diaconus Card. Mosca.

† Ego J. B. S. Cæsarei Diaconus Card. Spinula.

† Ego C. S. Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Card. Rezzonicus.

† Ego P. S. Angeli in Foro Piscium Diaconus Card. Columna.

† Ego C. S. Mariæ in Porticu Diaconus Card. Sacripantes.

P. Card. Pro-Datarius.
D. Cardinalis Passioneus.
VISA DE CURIA,
N. Antonelkui.

J. B. Eugenius.

Registrata in Secretaria Brevium.

Publicat. die 28. Aprilis ejusdem Anni.

Indultum celebrandi Missas super Triremibus Pontificiis.

LII.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad futuram rei memoriam.

EXPONI Nobis nuper fecit dilectus filius Magister Marius Bolognetti, Noster & Apostolicæ Sedis Notarius Protonotarius nuncupatus de numero participantium, Camera Nostræ Apostolicæ Thesaurarius Generalis, ac Classis, & Triremium Nostrarum Commissarius Generalis, quod ipse considerans, tam Officiales, & Milites, quam Nautas, & Turmam, qui super Classe Triremium Nostrarum reperiuntur, tempore Expeditionum, in littore Maris, aliisque partibus, tam Catholicis, tum communi Christiani Nominis hosti subiectis interdum longo tempore, & multoties in sollennioribus anni festis diebus, prout etiam quando in Oris maritimis Catholicorum Principum, & in illorum portibus existunt, tum propter anni tempestates sibi adversas, quæ minime permittunt Tentorium in Terra figere, & obtendere, sub quo Sacrosanctum Missæ Sacrificium celebrari possit, tum propter distantiam terræ firmæ, Sacrosanctum Missæ Sacrificium hujusmodi audire non posse; ut incommodis, & inconvenientibus hujusmodi, ne pietas, & devotio personarum supradictarum minuat, occurri possit, idem Missæ Sacrificium in Triremibus præfatis celebrari facere posse plurimum desiderat. Nobis propterea dictus Magister Marius Thesaurarius Generalis humiliter supplicari fecit, ut in præmissis opportune providere de benignitate Apostolica dignemur.

Summarium rationum, & precum.

§. I. Nos igitur piis ejusdem Magistræ Marii Thesaurarii Generalis votis hac in re, quantum cum Domino possumus, favorabiliter annuere, eumque specialibus favoribus, & gratiis prosequi volentes, & à quibusvis Excommunicationis, Suspensionis, & Interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis à jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium tantum consequendum, harum serie absolventes, & absolutum fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, eidem Magistro Mario, ac pro tempore existenti Camera Nostræ Apostolicæ Thesaurario Generali, petitam facultatem celebrari faciendi Sacrosanctum Missæ Sacrificium hujusmodi qualibet die in Triremibus nostris præfatis, tum tempore, quo Triemes hujusmodi anchoratae sunt, in quibusvis oris, littoribus, & portibus habitatis, & non habitatis, & dummodo celebratio Missæ hujusmodi tempore navigationis faciendæ, dum Mare tranquillum, & Cælum

Pontifex indulget, ut Missæ celebrari valeant super Triremibus.

Cum præscriptis conditionibus.